

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

2015

MEPUTSO: 80

NAKO: Diiri tše 2½

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 24.

DITAELO LE TSHEDIMOŠO

1. Badišiša ditaelo ka šedi.
2. Bala letlakala le ka tlhokomelo pele o thoma go araba dipotšišo.
3. O se ke wa leka go bala lephephe ka moka.
4. Lebelela diteng letlakaleng le le latelago gomme o laetše dinomoro tša dipotšišo tša dingwalo tšeo o ithutilego lenyaga.
5. Ka morago ga moo, bala dipotšišo gomme o kgethe tšeo o nyakago go di araba.
6. Lephephe le arotšwe ka DIKAROLO TŠE THARO:

KAROLO YA A:	Theto	(30)
KAROLO YA B:	Padi	(25)
KAROLO YA C:	Papadi/Terama	(25)
7. Latela ditaelo tšeo di hwetšwago mathomong a KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE ka kelohloko.
8. Araba dipotšišo TŠE TLHANO:
 - TŠE THARO go tšwa go KAROLO YA A
 - E TEE go KAROLO YA B
 - E TEE go KAROLO YA C
 - Diriša lenaneotekolo
9. Nomora dikarabo tša gago go swana thwi le ka fao dipotšišo di nomorilwego ka gona ka gare ga lephephe la dipotšišo.
10. Thoma KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE letlakaleng LE LEFSA.
11. Ngwala ka bothakga le ka mongwalo wa go balega.
12. Botelele bja dikarabo tše telele:

KAROLO YA A:	Mantšu a go se fete a 300
KAROLO YA B le YA C:	Mantšu a go se fete a 450
13. Botelele bja dikarabo dipotšišong tše kopana:

Kabo ya meputso e tla šoma bjalo ka tlhahlo ya botelele bja karabo yeo e letetšwego.
14. Nako yeo e ukangwago:

KAROLO YA A:	Metsotso ye 40
KAROLO YA B:	Metsotso ye 55
KAROLO YA C:	Metsotso ye 55

KAROLO YA A: THETO**Direto tšeo di bonwego: Araba dipotšišo TŠE PEDI fela.**

NOMORO YA POTŠIŠO	POTŠIŠO	MEPUTSO	NOMORO YA LETLAKALA
1. Ngwato	Potšišo ye telele	10	5
2. Matete a lefase	Potšišo ya setsopolwa	10	6
3. Go pokolo	Potšišo ya setsopolwa	10	7
4. Wa boraro	Potšišo ya setsopolwa	10	8

LE**Sereto seo se sa bonwago (ke kgapeletšo)**

5. O nnyamišitše	Potšišo ya setsopolwa	10	9
------------------	-----------------------	----	---

***ELA HLOKO:** Mo KAROLONG YA B le YA C, araba potšišo E TEE ye telele le E TEE ya setsopolwa. Ge o arabile potšišo ye telele KAROLONG YA B/C o swanetše go araba ya ditsopolwa go tšwa go KAROLO YA C/B.

KAROLO YA B: PADI**Araba potšišo E TEE fela go tšwa pading ye o e badilego.**

6. <i>Lenong la Gauta</i>	Potšišo ye telele	25	10
7. <i>Lenong la Gauta</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	10
8. <i>Ngwana wa Mobu</i>	Potšišo ye telele	25	12
9. <i>Ngwana wa Mobu</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	12
10. <i>Lešita Phiri</i>	Potšišo ye telele	25	14
11. <i>Lešita Phiri</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	15
12. <i>Tihakoleng</i>	Potšišo ye telele	25	17
13. <i>Tihakoleng</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	17

KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA**Araba potšišo E TEE fela go tšwa papading ye o e badilego.**

14. <i>Naga ga di etelane</i>	Potšišo ye telele	25	19
15. <i>Naga ga di etelane</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	19
16. <i>Lehufa</i>	Potšišo ye telele	25	21
17. <i>Lehufa</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	22

LENANEOTEKOLO/LENANEOTSHWAYOTSHWAYO

Dira leswao la (✓) go lenaneotekolo le le latelago go kgonthišiša ge e ba o lateletše ditaelo gabotse.

KAROLO	NOMORO YA DIPOTŠIŠO	PALO YA DIPOTŠIŠO TŠEO DI ARABJAGO	TSHWAYO (✓)
A: Theto (Direto tšeo di bonwego.)	1–4	2	
A: Theto (Sereto seo se sa bonwago.)	5	1	
B: Padi (Potšišo ye telele goba ya ditsopolwa.)	6–13	1	
C: Papadi/Terama (Potšišo ye telele goba ya ditsopolwa.)	14–17	1	
ELA HLOKO: Mo KAROLONG YA B le C, hlokomela gore o arabile potšišo E TEE ye telele le E TEE ya setsopolwa.			

KAROLO YA A: THETO**DIRETO TŠA SESOTHO SA LEBOA – Prof DM Kgobe****DIRETO TŠEO DI BONWEGO**

Araba TŠE PEDI fela.

POTŠIŠO YA 1: POTŠIŠO YE TELELE

Sekaseka sereto se o lebeletše dinyakwa tša seretotumišo.

Teori: (3)
Dintlha: (6)
Polelo e tla abelwa moputso o tee: (1)

Ngwato – RM Mogashoa

- 1 Kgomo e a tsha.
- 2 E gangwa ke mang?
- 3 E gangwa ke ye papadima ye naka lehubedu,
- 4 Ke marumo a mašweu tekema.

- 5 Ke pula ya marotholodi a magolo,
- 6 Ke leru la Mmamohlake ba rego
- 7 La дума le se na pula le re bakela difako,
- 8 Ke tladi e ile ya tia ye naka lethata,
- 9 Ke ye naka leboleledi'a dithaga.

- 10 Ke ile ka дума boroko ka robala,
- 11 Bjang ya ba legogwa ka ala,
- 12 Mokgopa' noga ya ba kobo ka apara,
- 13 Dilorо ka lora mašula ka šulelwa.

- 14 Kgomo ye botse e tšwele mošate ka hunolla Nakebjana,
- 15 Hunela thari ya bomonna ngwana wa bolekitikiti la Mawele le Mathamaga,
- 16 Gobane ka ntle Matuba le Mangana ba go emetše;
- 17 Ba tsoma le le tšwago go wa gago molomo.

- 18 Re batho ba bomatsikinyane'a borwa re tsikintše ra gomela, Ngwanabo
- 19 Mpelegeng ka kobo Maroba,
- 20 Mpelegeng ke ngwanabo Moraswi Mankgapole.
- 21 Ke re kgoši gata ka madi setšhabeng,
- 22 Gae ra hwetša pitša di palela baapei,
- 23 Bana ra hwetša ba palela bagoketši.
- 24 Mola badiši ba palelwa ke go tlema mamane,
- 25 Mola marole ka ntle a ipshina ka go anyeletša dithojana,

26 Ke re kgoši gata gabotse o bone mokutwana o a wa,
 27 O ušwa ke ona mathebo ntlong.
 28 Ke ra ona a bongwanabo Mpelegeng ka kobo Maroba,
 29 Ke re Mpelegeng ka borwa o tšo tšhaba go šoma,
 30 O re ka kgwedi ba mo lefa malabulabu a dikobo,
 31 Kgane ga a re botše nnete,
 32 Ngwanabo Mpelegeng ka borwa o tšo tšhaba go boka
 33 Mokgekolo 'a Leburu dintši,
 34 A re gae nka dira dibetla ka ipettlela,
 35 Ke tloge ke kwele rragotate,
 36 Ke ra yena Phogole ka nama a re:
 37 Mokgekolo 'a Leburu ke sera ga a kgwathiwe,
 38 Wa mo kgwatha o tlo bololla koma tša borrawenomogolo
 39 Mola badimong ba iketše le sepipimpi thopakgororo.

[Letl. 45–46)

[10]**GOBA****POTŠIŠO YA 2: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA**

Bala ditemanatheto tše ka go kitimiša mahlo, tsenelelo le tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

Matete a lefase – NS Puleng

1 Morena, mahlo a ka a mpontšha
 2 Mabohlatse a atla tšago, Ramaru;
 3 Ke lebeletše mathoko ka moka a lefase,
 4 Ka kgotsa ge ke bona mabothakga:
 5 Dithaba, meboto, meedi, dinoka le mawatle,
 6 Diphoofolo le dimela di kgabišitše naga,
 7 Dinonyana tša legodimo di fofa sebakabakeng,
 8 Bošego le mosegare di neana bokoloti.
 9 Ge tšatši le khuta ka thaba tša bodikela,
 10 Legodimo le tšhepha ka mebele ya lefaufau,
 11 Seedi se senala sa wela lefase,
 12 Tšohle di paka matete le bogolo bjago.
 13 Bana ba belegwa motsotsong wo mongwe le wo mongwe,
 14 Lehu le lona le tšere kgang le bophelo.

15 O le bopile O le rata lefase,
 16 Go lona wa hlomela hlogedi la bophelo,
 17 Gare ga mahlogedi ka moka a tletše,
 18 Wa kgetha leo o le bopilego ka swantšho sago,
 19 Go ba mookamedi wa tšhemo ya Edene,
 20 Taolo ka moka ya ba atleng tšagwe.
 21 Ge o mo lebelela wa hwetša a hloka molekane,
 22 Gobane o le Ramaatla wa mo robotša boroko,

23 Wa ntšha kgopo ya gagwe wa e hlomela go Efa.
 24 Sebe se tlile sa mo laka yena motho,
 25 Wa mo rakela faseng gaeng la dillo,
 26 Gore ka dikudumela le megokgo,
 27 A bune seo a se bjetšego;
 28 Re bjala swiswing re buna pepeneneng ...

[Letl. 51–52]

- 2.1 Tsopola kelelathalo temanathetong ya 1 o be o fe tlhalošo ya yona. (2)
- 2.2 Efa mohuta wa sekapolelo se se laetšago go sobela ga letšatši temanathetong ya 1 o be o fe tlhalošo ya sona. (2)
- 2.3 Hlatholla molaetša wo o tšweletšwago ke methalotheto ye meraro ya 26, 27 le 28. (2)
- 2.4 Na sereto se ke sa mohuta mang? Šitlela karabo ya gago ka lebaka. (2)
- 2.5 Ke maikutlo afe ao a aparetšego sereti seretong se? Efa lebaka la karabo ya gago. (2)

[10]

GOBA**POTŠIŠO YA 3: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA**

Bala ditemanatheto tše ka go kitimiša mahlo, tsenelelo le tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

Go pokolo – OK Matsepe

1 Go go makala go fetša nka se ke,
 2 Gore sefapano o se belegetše eng.
 3 Na se lebetšwe go wena e seng
 4 Neng ka ntle ga letšatši lela ke se seke?
 5 O dungwa ke nna, maaka ga a botse,
 6 Ka sona o tla tsena le nna ke a bona.
 7 A ke go amogetše, le nna o tla mpona,
 8 Go Mo khunamela go nkweša bose.
 9 Magetleng le nna a ke se rwale,
 10 Kgopolong ke be yo ke hlatswegilego;
 11 E sego gore go go tsebafela ke se ke se dirilego,
 12 A ke sepedišane le wena ke be wa gago o nthwale.
 13 O phate ya Yomogolo,
 14 A ke go rete ka bjago bogolo.

[Letl. 41]

- 3.1 Tsopola morumokwanophetši methalothetong ye mene ya mathomo seretong se, o be o fe le tlhalošo ya wona. (2)
- 3.2 Ke setlabela sefe sa theto seo sereti se se dirišitšego methalothetong ya 3 le 4? Thekga karabo ya gago ka go fa tlhalošo ya setlabelo seo. (2)

- 3.3 Ka boripana hlatholla molawana wa kgaogano bjalo ka ge o tšwelela mothalothetong wa 5. (2)
- 3.4 Methalotheto ye mebedi ya mafelelo e bitšwa eng ge e dirišitšwe ka yona tsela yeo? Ke ka lebaka la eng o realo? (2)
- 3.5 Na o a dumela gore sereto se ke sonete? Fahlela karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- [10]**

GOBA

POTŠIŠO YA 4: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

Bala ditemanatheto tše ka go kitimiša mahlo, tsenelelo le tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

Wa boraro – BN Tseke

- 1 O mmagohlomela maphankganya ntšhi sewelamaswing,
- 2 Matšhaatšhaa nawane tšhatšha sekopanyadikhutlo,
- 3 Tswiri, nonyana mogaši wa nonwane selo keleketla,
- 4 Wa boraro kgagaripane sephušulaleago la baagišane.

- 5 Wa boraro, Dolara tše tharo ke bokae?
- 6 Wa boraro, sa bone bophelong ke eng?
- 7 Wa boraro, wa bohloano mojadibe ke mang?
- 8 Wa boraro, ya boselela hlatse ke mang?

- 9 O tshwetše mongmotsana ka didirwa ke mongmotse,
- 10 Wa ngetlela mongmotse a mongmotsana mafokodi,
- 11 Wa khutšo moya go tša bona dipelo wa šwahla,
- 12 Bobedi ka mehla ba utswana ka mesela ya mahlo,
- 13 Boka sa meetse sego ge se bona wa tšhobolo mmatswale.

- 14 Wa boraro, o swa o bapatša eng?
- 15 Ga o boife go tsena tše tharo difero,
- 16 Ka digwanapedi tša hlogo a masa mabarebare wa gamola,
- 17 Wa etša dintho o thonkga tše ahlamišitšego melomo,
- 18 Ka a lebone makhura wa tšhela sa mello serupampa,
- 19 Wena mmamoneanya sebjala tše ntshwanyana motseng.

[Letl. 57]

- 4.1 Tsopola lentšu LE TEE go tšwa temanathetong ya 1, leo le laetšago gore motho yo go retwago ka yena ga a agiše. (1)
- 4.2 Ke sekapolelo sefe seo se renago temanathetong ya 2? (1)
- 4.3 Akaretša diteng tša ditemanatheto tše ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 4.4 Hlaloša mošomo wa sešura temanathetong ya 4. Efa dintlha TŠE PEDI. (2)

- 4.5 Laetša setlabela se se dirišitšwego methalothetong ya 10 le 11 o fe le mohola wa sona. (2)
- 4.6 Na o a dumela gore sereto se ke seretokgegeo/-tsholo/-nyefolo? Tiiša karabo ya gago ka lebaka. (2)

[10]**LE****SERETO SEO SE SA BONWAGO (KE KGAPELETŠO)****POTŠIŠO YA 5: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA**

Bala ditemanatheto tše ka go kitimiša mahlo, tsenelelo le tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

O nnyamišitše – SN TSEKE

- 1 O nnyamišitše ke sa nyamile nyaminyami,
2 Ge o sepetše o sa ntaela o ela ruri,
3 O be o mpotša magang o sa bolele ka mphago,
4 O be o mpotša maikemišetšo le tša bosasa,
5 O sa ntome tsebe ka tša go fulara ga gago.
- 6 O tlogetše mae segoleng a hloka moalamedi,
7 Hono ke diruwe, a phaphašitšego a llwe ke kgano,
8 O šeile mabejane lehlakeng a felela ponyaneng,
9 O timeletše le yena monkane hono ke nongtšhiwa,
10 O hloka mohlabanedi molomeledi wa mefeng.
- 11 Ruri ke šitwa go go lebala le ge ke šia sona seo,
12 Ga go molato le ge dikati tša phiri re sa bona,
13 Ba phologa ba hlabilwe ba gatakilwe ke dikoloi,
14 Ga go na taba bokoloti ke bja ka ke di šaletše.

[Sekgamphuthu sa molalagotla a moraka – SN Tseke – Letl. 17]

- 5.1 Tsopola setlabela sa theto seo se dirišitšwego mothalotheong wa 1, o be o fe le leina la sona. (2)
- 5.2 Efa seka se se lego mothalotheong wa 5. (1)
- 5.3 Ka dintlha E TEE akaretša diteng tša temanatheto ya 2. (1)
- 5.4 Ahlaahla sebopego sa ka ntle sa sereto se o lebeletše ditemanatheto le methalotheto. (2)
- 5.5 Hlaloša molaetša wo o tlišwago ke temanatheto ya 3 ka ntlha TŠE PEDI. (2)
- 5.6 Na ke maikutlo afe ao a tšweletšwago ke sereti seretong se? Nontšha karabo ya gago. (2)

[10]**PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30**

KAROLO YA B: PADI

Araba potšišo YE TELELE goba YA DITSOPOLWA. Botelele bja karabo ye telele e be mantšu a go se fete a 450.

POTŠIŠO YA 6: POTŠIŠO YE TELELE**LENONG LA GAUTA – HDN Bopape**

Sekaseka dimelo tša baanegwa ba ba latelago ba paditseka ye:

- 6.1 Nnono
6.2 Brenda

Teori: (5)
Dintlha: (15)
Polelo e tla abelwa meputso ye mehlano: (5)
[25]

GOBA**POTŠIŠO YA 7: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****LENONG LA GAUTA – HDN Bopape**

Bala ditsopolwa tše ka go kitimiša mahlo, tsenelelo le tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA A

Ke ile ka kwa sehlabi se tsotsometša pelo ya ka gomme ke ile ka kwa ke hlaelelwa ke moya gannyane. Ke be ke sa nyake go mmotša eupša ka kwa ke tlaelana ka pefelo mme ke tlamegile go mmotša. Ke ile ka mo lebelela ka mahlong thwii ka re:

'Mna. Maleka, ke ile go tšwela pele ka mošomo wo gomme ga go yo a ilego go nthibela. Ke ya thoko e tee fela gomme thoko yeo ke pele ... pele fela. Ga go yo a ilego go nthibela. Goba maphodisa goba mmolai goba wena Mna. Maleka goba Brenda. Ga go yo a ka nthibelago. Ga go na motho yo a nago le laesense ya go tšama a kgatamotša batho gomme go sa dirwe selo ka yena. Motho yo bjalo ga se a swanelwa ke go phela magareng ga batho. Go tseba mang mogongwe ke nna ke nnoši nka mo thibelago? Bjale ge nka mo tlogela, o tla no tšwela pele le go dira boithatelo ka fao a ratago le gona fao a ratago. Mogongwe o tla ba a dira boithatelo ka nna ke sa itebetše. Bjale bokaone ke gore a re pele a ntshwara, nna ke potokgetše yena bjalo ka mmutla gore a šale a kgohlotše mahlo ke sa tsebe gore na go diregang. Ge a ka ntshwara pele nna ke mo swara, maphodisa a tla mo swara, fao gona ga ke na pelaelo fela ge nka mo swara pele maphodisa a mo swara goba a ntshwara, gona ke tla mo swaraswara pele, pele ke mo swariša ona.

'O bona gore nka go thibela le ge ke be nka leka go dira bjalo? Ga se gona selo se se ka tlemago monna sa mo tiiša ntle le pelo ya gagwe. Wena o ra gore ge o tlemile mmele wa monna, o ra gore o tlemile monna ka moka ga gagwe?'

[Letl. 86–87]

- 7.1 Ke semelo sefe sa Nnono se se utollwago ke diteng tša setsopolwa se? (1)
- 7.2 Efa tswalano gare ga Nnono le Maleka. (1)
- 7.3 Ke sedirišwa sefe go tšwa setsopolweng se se re utollelago gore tikologo ke ya sebjalebja? (1)
- 7.4 Ka ntlha TŠE PEDI akaretša molaetša wa paditseka ye. (2)
- 7.5 Hlaloša moya wo o fokago setsopolweng se. (1)
- 7.6 Go ya le ka fao o badilego paditseka ye ka gona, ke lebaka lefe le le hlotšego thulano ye e tšwelelago setsopolweng se? (2)
- 7.7 Laetša ka mokgwa wo setsopolwa se se kgathago tema ka gona sehloeng sa paditseka ye. (2)
- 7.8 Na o bona mongwadi a atlegile go fa paditseka ye leina? Fahlela ka dintlha TŠE THARO. (3)

LE

SETSOPOLWA SA B

Ka morago ga lebakanyana o ile a hudua mogala, a emiša lekopelwana mme a bolela mantšu a mmalwa ka go lona a ba a le bušetša madulong a lona. Ke ile ka no fela ke eme pele ga gagwe, ke tšhogile fela ke sa itaetše go yena. Ke be ke sa kgone go kwešiša seo a bego a se lebelela letsogong la ka. Ke ka lebaka la eng a lebelela letsogo la ka? O nyakang? O ile a topa mollo a gotetša peipi yeo e bego e timile. Gare ga muši o ile a ithekga gabotse ka boithekgo bja ka morago bja setulo mme a ntebelela ntle le go bolela. O be a budulela muši ka mahlong a ka ka boomo.

Ka morago ga motsotso goba ye mebedi lebati le ile la bulega gomme ka gare gwa tsena Konstapolo Matseba, a gwataka.

'Konstapolo, ga ke kgone go bona selo. Ke rata gore le mo tšee le yo mo hlahloba gabotse ka tlase ga lebone. Le se mo felele pelo, le tloge le mo fetleka. Ke duma bjang gore re humane e le yena re tle re khutšane le molato wo. Nna bjale gona o šetše o thomile go ntshleka.' Sersanta o ile a realo a topa mokgobo wa dipampiri a o bea pele ga gagwe.

'Go lokile, Setšhe,' a realo a era Maroga. Go nna o ile a re: 'A re ye monna!' Ke ile ka mo šala morago ra tšwa ka lebati. Re ile ra sepela ka phasetšhe lebakanyana, Matseba a bula lebati le lengwe ra tsena ka lona.

[Letl. 154–155]

- 7.9 Efa leina la molwantšhwa wa paditseka ye. (1)
- 7.10 Ngwala leina la moanegwa yo e lego molwantšhi setsopolweng se. (1)
- 7.11 Akaretša ditiragalo tša setsopolwa se ka dintlha TŠE PEDI. (2)

- 7.12 Laetša ka moo tlemollo ya lehuto e tšweleditšwego ka gona pading ye. (2)
- 7.13 Bontšha ka dintlha TŠE PEDI ka mo mongwadi a dirišitšego thekniki ya mothalonako ka gona setsopolweng se. (2)
- 7.14 Hlatholla maikutlo ao a aparetšego Nnono setsopolweng se. Thekga karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 7.15 Na o bona sephetho seo se tšerwego ke maphodisa ka go hlahloba Nnono e le sa maleba? Phurolla sa mafahleng a gago. (2)
[25]

GOBA**POTŠIŠO YA 8: POTŠIŠO YE TELELE****NGWANA WA MOBU – SPP Mminele**

Sekaseka dimelo tša baanegwa ba ba latelago ba padi ye:

- 8.1 Phankga
8.2 Lahlang

Teori: (5)
Dintlha: (15)
Polelo e tla abelwa meputso ye mehlano: (5)
[25]

GOBA**POTŠIŠO YA 9: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****NGWANA WA MOBU – SPP Mminele**

Bala ditsopolwa tše ka go kitimiša mahlo, tsenelelo le tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA A

'Ga a na le molato le wo monnyane. Taba ye e lego gona ke gore mošemanyana yola Phankga, ka baka la boikgogomošo le mahlajana a gagwe a go se tsebalege, o nyaka go ba hlogo ya sekolo se bjale, go itaetša gabotse gore o swanetše go be a butšweditše yo malomeagwe Mokhura le Mafamo gore ba emaemele taba ye. Bjale boMafamo, ka go tšewa ke madi, ba budulogile bjalo ka dipetla, ba phurunkana le motse wo ba re: 'Ga re nyake *lekomfere*, re nyaka ngwana wa mobu wo. Re nyaka Phankga e eba hlogo ya sekolo se!'

Ba bolela le ditaba tše ntši tša maaka ka Lahlang. Na Lahlang a ka no thoma go ba sebedu ngwaga wo, ge ba re ke motlapa? O ba phafošeditše bana mengwaga ye ka moka, gomme lehono ba mo leboga ka go mo tswirinyetša le go mo tshwela ka mare.'

Ge Mogafi a etshwa magala a, Rantshwešeng o fela a mo dumela ka hlogo. O kgotsa ge Mogafi a tiiša gore ditaba tše di thomilwe ke Phankga. Ka pelong o a belaela ka go tseba Mokgalabje Mootli e le motho wa go loka, wa go hloya bomenemene le diphapano.

'Se se dirago gore o gopole gore mothomi wa taba tše ke Phankga ke eng, Tau?'
'Thaka, ga se wa kwa tša bolotšana bja bana ba ba rena, ba ipitšago barutiši.' Ke ile ka makala kgwedi tše tša go feta ge morwake a fihla ka gae a re botša gore Phankga o be a ba botša ka phapošing ya bona gore Lahlang o be a sa ba rute selo; yena o tla leka go ba rutolla gore a ntšhe mpholo wo Lahlang a ba lešitšego wona.

[Letl. 45–46]

- 9.1 Tsopola lentšu leo le tšweletšago semelo sa Phankga go tšwa setsopolweng se. (1)
- 9.2 Efa tswalano gare ga Phankga le Mna. Mootli. (1)
- 9.3 Ke lefelo lefe go tšwa setsopolweng se le le re utollelago gore tikologo ke ya sebjalebja? (1)
- 9.4 Ka ntlha TŠE PEDI akaretša molaetša wa padi ye. (2)
- 9.5 Hlaloša moya wo o fokago setsopolweng se. (1)
- 9.6 Go ya le ka fao o badilego padi ye ka gona, ke lebaka lefe le le hlotšego thulano ye e tšwelelago setsopolweng se? (2)
- 9.7 Laetša ka mokgwa wo setsopolwa se se kgathago tema ka gona sehloeng sa padi ye. (2)
- 9.8 Na o bona mongwadi a atlegile go fa padi ye leina? Fahlela ka dintlha TŠE THARO. (3)

LE

SETSOPOLWA SA B

Ke Labohlano lehono, eupša maitokišetšo a beke ka moka ga a gona. Mohlahlobimogolo o ile a kwa eke meriri ya gagwe e a tomoga. O ile ge a fetleka matlakala a puku go bona gore mošomo wa matšatši a mangwe wona o bjang, a wela dikoma.

Moisa o be a šomišitše wona mokgwa wola wa gagwe a o bitšago wa sebjalebja, wa go gwadigwatša mothaladi o tee, ye mebedi, thutong ye nngwe le ye nngwe, a tloge a lese. Mmallo! Mohlahlobimogolo o bona eng lehono? O ile a galoga a šala a swana le molora ka bosehla. Go ba mohlahlobimogolo a bona bodikana bjoo, a napa a tšwa a gopola ofising ya Lahlang.

Nakong ya ge a be a le ka mo phapošing, Phankga o be a itoma a sa fetše, a tloga a bonala gore lehono o tlema di kgaoga. Bana ba ile ba šala ba maketše, ka ge ba be ba sa kwešiše gore gabotsebotse o nyaka go ba ruta eng lehono.

Mohlahlobimogolo o ile go fihla ka ofising ya Lahlang, a itswalelela ka moo le bathuši ba gagwe gotee le Lahlang. Ba ile ba boledišana lebaka le leteletšana, mohlahlobimogolo a galefile a fela a re: 'Ke re o be o reng o sa re botše makatika a o a bonago mo mošomong wa morutiši yo?'

Lahlang o ile a phophotha ge a se a dira bjalo, a be a gapeletšega go ba botša mehlolo ka moka ye Phankga a mo laeditšego yona. Ka morago ga fao ba thoma taba ya lengwalo leo le dirilego gore motse o hubale.

[Letl. 87–88]

- 9.9 Ngwala leina la moanegwa yo e lego molwantšhi setsopolweng se. (1)
- 9.10 Efa leina la molwantšhwa wa padi ye. (1)
- 9.11 Akaretša ditiragalo tša setsopolwa se ka ntlha TŠE PEDI. (2)
- 9.12 Laetša ka moo tlemollo ya lehuto e tšweleditšwego ka gona pading ye. (2)
- 9.13 Bontšha ka mo mongwadi a dirišitšego thekniki ya mothalonako ka gona setsopolweng se. (2)
- 9.14 Hlatholla maikutlo ao a aparetšego Phankga setsopolweng se. Thekga karabo ya gago. (2)
- 9.15 Na o bona sephetho seo se tšerwego ke mohlahlobimogolo sa go šuthišetša Phankga sekolong sa Ntotolwane e le sa maleba? Phurolla sa mafahleng a gago. (2)
- [25]**

GOBA**POTŠIŠO YA 10: POTŠIŠO YE TELELE****LEŠITA PHIRI – OK Matsepe**

Sekaseka **dimelo tša baanegwa** ba ba latelago ba padi ye:

- 10.1 Tšhwahledi
10.2 Khutšišo

Teori: (5)
Dintlha: (15)
Polelo e tla abelwa meputso ye mehlano: (5)
[25]

GOBA

POTŠIŠO YA 11: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA**LEŠITA PHIRI – OK Matsepe**

Bala ditsopolwa tše ka go kitimiša mahlo, tsenelelo le tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA A

Di ile ge di fihla ditsebeng tša Mabothe, sebakeng sa go opa legoswi la ge ba mo khutšišitše, a taologa bjalo ka bjala bja sethihi, a ba hlabela le mokgoši wa gore ba itokiše o tla fihla ka letšatši la gore le gore!

Wena! Ga a hlora moobuputšane hle gomme? Mola ba kwago gore o tla ka kgang, gwa thomega go ba le makunutu a bošego a a sa felego, Taudi a ba a lemoga gore banna ba ba rera ditaba tše kgolo. Go ile gwa se ke gwa šita gore ba itokišetša go mo lalela tseleng go mmolaya, gomme Taudi tša mo hlakanya hlogo ka tsebo ya gore ge seo ba se rerago se ka phethega, go ile go nkga muši le madi motseng wa gagwe ge magoši a mangwe a ekwa seo a se dirilwego.

Ge go le bjalo a bitša ye nngwe pitšo, fela ba mmošša sefahlegong gore nnang ga se ee! Go ile gwa se be ka mokgwa wo a ka fihlelago ratswalagwe ditaba tše, fela ka bokgagapa bja gagwe, a ba a tla tšhweu e le godimo, a felegeditšwe ke dira tše di thuntšhago lerwele bjalo ka dikgomo tše di thopilwego mme di puputlelwago ga gabo bao ba fentšego. Mogato wa gagwe e swanetše go be e be e le wo mošele, gobane o ile ge a fihla, tshetlo ya hwa le molodi, madira a gagwe a tsena ka kgoro a opela:

'Hwelang magoši le ikhutše sehlabathakana,
Magoši ke maefadifako tša selemo sa boRaselemeng;'

[Letl. 36]

- 11.1 Ke semelo sefe sa Mabothe se re se utollelwago ke diteng tša setsopolwa se? (1)
- 11.2 Efa tswalano gare ga Mabothe le Taudi. (1)
- 11.3 Ke tiragalo efe go tšwa setsopolweng ye e re utollelago gore tikologo ke ya segologolo? (1)
- 11.4 Ka ntlha TŠE PEDI akaretša molaetša wa padi ye. (2)
- 11.5 Hlaloša moya wo o fokago setsopolweng se. (1)
- 11.6 Go ya le ka fao o badilego padi ye ka gona, ke mabaka afe A MABEDI ao a hlotšego thulano ye e tšwelelago setsopolweng se? (2)
- 11.7 Laetša ka mokgwa wo setsopolwa se se kgathago tema ka gona sehloeng sa padi ye. Efa dintlha TŠE PEDI. (2)
- 11.8 Na o bona mongwadi a atlegile go fa padi ye leina? Fahlela ka dintlha TŠE THARO. (3)

LE

SETSOPOLWA SA B

Lengwane le lla bošego le mosegare le mosegare le fela le re bonna ke kobo re a apolelana, re hlagaletšeng le rena re itshwantshwanetšeng. Lengwane leo le llogo nako le nako le be le sa tshwenye ge nkabe e se tšeo re di kwago.

Go thwe maloba mašoboro a gahlane le basadi ba etšwa mašemong ba rwele lehlabula leo ba ilego ba le amogwa. Bjo ke bosenyi bjo bo sego botse. Dikgogo le mae di sa na le mang ba fo itšeela ba sa tšhošwe ke selo? Go kwala gore maloba ba tsene lešakeng la monna yo mongwe, ba tšwa le phooko ye e letšago ditlhako yeo ba ilego ba e hlaba ba e beša ka moka ga yona.

A ke go e hlaba e le go e tlaiša, gobane mošemane wa phaka tša mahuto o ile a e rakelela a e pšhatla leihlo ka molamo, ya re e sa gafišwa ke bohloko bjo, yo mongwe a e kgonola dinaka ka petlwa? Mola le dikelago, ga go mosadi goba kgarebe le ge e le lethumaša le le ka yago felo. Mola le dikelago, le yoo a tshetšwego ke diphafana o swanetše go itota, go sego bjalo o tla bona ka go fetša, gobane ke monna ofe yoo a ka hlwago a tšhungwa ke letšatši kgorong a ahlola ditaba tša mašilo ao a sego a be a rutwa molao le maitshwaro?

Taudi o diegelang ditaba di befela pele le pele, hleng bjale gona ga go sa kgahla selo, le kua menyanyeng ba itirela boithatelo, ba itsholela magobe le dinama, mola ba khorago ba fo di tšhela ka mabu ba di hlomana bjang le bjang ka tsebo ya gore ba ka se boledišwe ke motho?

[Letl. 59]

- 11.9 Ngwala leina la moanegwa yo e lego mohlohleletši wa padi ye. (1)
- 11.10 Efa leina la molwantšhwa wa padi ye. (1)
- 11.11 Akaretša ditiragalo tša setsopolwa se ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 11.12 Laetša ka dintlha TŠE PEDI ka moo tlemollo ya lehuto e tšweleditšwego ka gona pading ye. (2)
- 11.13 Bontšha ka mo mongwadi a dirišitšego thekniki ya mothalonako ka gona setsopolweng se. Efa dintlha TŠE PEDI. (2)
- 11.14 Hlatholla maikutlo ao a aparetšego Taudi setsopolweng se. Thekga karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 11.15 Na o bona ditiro tša mašoboro e le tša maleba? Phurulla sa mafahleng a gago ka dintlha TŠE PEDI. (2)

[25]**GOBA**

POTŠIŠO YA 12: POTŠIŠO YE TELELE**TLHAKOLENG – MD Kekana**

Sekaseka dimelo tša baanegwa ba ba latelago ba padi ye:

- 12.1 Swele
12.2 Nkuke Maolela

Teori: (5)
Dintlha: (15)
Polelo e tla abelwa meputso ye mehlano: (5)
[25]

GOBA**POTŠIŠO YA 13: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****TLHAKOLENG – MD Kekana**

Bala ditsopolwa tše ka go kitimiša mahlo, tsenelelo le tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA A

O hweditše mosadi a eme ka maoto a bile a ikotlolla. Ka nako yeo Mahlatse le yena o be a šetše a iketše phapošing ya gagwe. Moisa a napa a kgopela mosadi gore a dule fase ka ge go na le se a ratago go se bolela ba sa le ka moka. Ngwana o ile a rongwa gomme Mahlatse a bitšwa. O ile ge a fihla tatagwe a kgopela gore a dule setulong seo se lego kgauswi le yena ka ge tšeo a tlogo di bolela di ama yena kudu.

Ntle le matepe a dira bjalo a dutše a sa itatile ka toulo. Phokgo ya napa ya kgopela gore ba emenyana, lenaneo leo le bego le le gare le bapala le fele pele gore a tle a fiwe tsebe ge a bolela. Ya ba gore nako le yona e a roropa.

Ge tlhaselo e thoma batho ka moka ntle le Swele ba be ba sa itebetše. Ba no makala ba dikaneditšwe ke dira ka mahlakoreng ka moka, ba šupilwe ka dithunya. Swele o ile a emelela a itira tšeo o ka reng o a lwa gomme a bethwa ka ntahle a ba a rothiša lemina.

Mosadi wa gagwe o ile a ba a duma nke ba ka mmoeletša. O ile a laelwa go iša matsogo godimo gomme yo mongwe wa bona a mo hlanola meraba. Ka go wo mongwe o ile a hwetša sekhwama se khotše tšhelete ya dipampiri gomme a se tšhela ka mokotleng wa gagwe ntle le go e bala. Ba thoma go mo tšhošetša ka sethunya gore a ba fe ye nngwe.

[Letl. 29]

- 13.1 Ke semelo sefe sa Swele se re se utollelwago ke diteng tša setsopolwa se? (1)
13.2 Efa tswalano gare ga Swele le Mahlatse. (1)
13.3 Ke sedirišwa sefe go tšwa setsopolweng se se re utollelago gore tikologo ke ya sebjalebja? (1)
13.4 Ka ntlha TŠE PEDI akaretša molaetša wa padi ye. (2)

- 13.5 Hlaloša moya wo o fokago setsopolweng se. (1)
- 13.6 Go ya le ka fao o badilego padi ye ka gona, ke lebaka lefe le le hlotšego thulano ye e tšwelelago setsopolweng se? (2)
- 13.7 Laetša ka mokgwa wo setsopolwa se se kgathago tema ka gona kgodišong ya bothata pading ye. (2)
- 13.8 Na o bona mongwadi a atlegile go fa padi ye leina? Fahlela ka dintlha TŠE THARO. (3)

LE**SETSOPOLWA SA B**

... Go tsoga go ile gwa pala gomme phokgo ya thoma go abula bjalo ka leseana. Moo gona sa tla sa ipshina ka yena. O ile mola a šaletšwe ke dikgato di se kae gore a tsene ka mathuding lekate la go feta lela la mo nepa molodi wa tsebe ye kgolo ya ba ya phatlalatša matsogo go laetša gore e kwele. A go latela leo makate ona a be a no tinta godimo ga mokgopa a sa kwewe ke motho. Ya ba gona ge Swele a ikhuditše go tšama a kgopela dijo le go utama ka mathuding a batho. Ke a tshepa le wena bjale o tla ikhutša go phela o mo lakaletša madimabe.

Swele o be a sa tsebe gore motse wo a bego a leka go tšhabela ka go ona ke wa lenaba la gagwe le legolo Mphapa. Yoo o nyakile go idibala mesong ge a hwetša motho a rapaletše mojakong wa ntlo ya gagwe. La mathomo o ile a ba a nagana gore ke motho wa tladi o swaregile. Ka morago ga go begela mosadi le bana o ile a hlaba mokgoši wa mpoapoeng.

Tšatši leo ka ga Mphapa go ile gwa tlala la go falala. Ba go garoga matswalo ka boomo bona ba no ikemela kua mokgotheng ba fela ba botšiša bakgotse ba bona gore naa ba bone eng. Ba go itira bagale bona ba ile ba itshola gore na ba be ba sa ya kae. Setopo sa Swele se be se šiiša se sa lebelelege. Hlogo e be e rurugile o ka re ke kgwele ya Bafana Bafana.

[Letl. 139]

- 13.9 Efa leina la molwantšhwa wa padi ye. (1)
- 13.10 Ngwala leina la moanegwa yo e lego molwantšhi pading ye. (1)
- 13.11 Akaretša ditiragalo tša setsopolwa se ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 13.12 Ka dintlha TŠE PEDI laetša ka moo tlemollo ya lehuto e tšweleditšwego ka gona pading ye. (2)
- 13.13 Ka dintlha TŠE PEDI bontšha ka mo mongwadi a dirišitšego thekniki ya mothalonako ka gona setsopolweng se. (2)
- 13.14 Hlatholla maikutlo a gago mabapi le se se hlagetšego Swele setsopolweng se. (2)
- 13.15 Na o bona sephetho seo se tšerwego ke Swele sa go boela gae e le sa maleba? Phurolla sa mafahleng a gago ka mabaka A MABEDI. (2)

[25]**PALOMOKA YA KAROLO YA B:****25**

KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA

Araba potšišo ye telele goba ya ditsopolwa. Ge o kgethile ditsopolwa KAROLONG ya B gona araba ye telele karolong ye. Ge o kgethile ye telele KAROLONG YA B gona kgetha ya ditsopolwa mo go karolo ye. Botelele bja karabo ye telele e be mantšu a go se fete a 450.

POTŠIŠO YA 14: POTŠIŠO YE TELELE**NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu**

Laetša ka mo mongwadi a dirišitšego **thulano** ka gare ga papadi ye.

Teori: (5)
Dintlha: (15)
Polelo e tla abelwa meputso ye mehlano: (5)
[25]

GOBA**POTŠIŠO YA 15: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu**

Bala ditsopolwa tše ka go kitimiša mahlo, tsenelelo le tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA A

MPHAKA:	Gae ke gae. Le ge motho a ka gerema le dilete, a lokologa moyeng, a fiwa mahumo le maemo dileteng di šele, moya wa gagwe o tla fela o mmošša gore mo ga se ga geno.
HUNADI:	Ga go kgonthe ya go feta yeo. Go boima go lebala metswalle ya gago le bagwera ba gago ka moka. Le ge mohlomong mo ba lego ntshe ba ka be ba eswa lebate, ba ikhomotšša ka go bogela botse bja naga ya gešo – boMatome le boMabolepu, boSepitsi le Sepitsana, boModimolle thaba' badimo. Leo ke lona ' lerumo la bona la pelo. Ge tša masa di ba reteletše ba ikhutšša moriting wa tšona ba kgopele tlhakodišo go bona le go Yena.
MPHAKA:	(O mo lebeletše ka mahlong) Se iše pelo mafiša mogatšaka. Le rena letšatši le tla re hlabela badimo ba re hlahla ra boela gae, ra ba batho.
HUNADI:	Etse ruri, Mphaka o sa hutšša gore gae gona re tla hlwa re boetše? Ra bona lehu ka mahlo? Ra itahlela leganong la tshehla ya mariri!
MPHAKA:	Na go ka swana le go hwela nageng? Hleng ge re hwetše ga gaborena ba tla kgona go re hloboga, ba khutšiša marapo a rena mobung woo o re godišitšego. Le mabitla a rena ba tla fela ba a hlagolela, rena re le dithokgola tša ditlogolwana tša rena!

HUNADI:	(O homotše o lebeletše Mphaka ka mahlong a sa kgolwe seo a se kwago se etšwa molomong wa Mphaka)
MPHAKA:	O reng nke o maketše mmagobanake?
HUNADI:	(O sa mo lebeletše ka mahlong) Ijo! Lehono gona o tloga o mmakaditše.
[Letl. 17]	

- 15.1 Tsopola polelo ye e utollago gore Mphaka o hlologetše ga gabo le ge a se a tloga gabotse. (1)
- 15.2 Efa tswalano ya Mphaka le Hunadi. (1)
- 15.3 Bontšha mešomo YE MEBEDI ya ditšhupasefala. (2)
- 15.4 Ke ponelopele/tekolapejana efe ye o bago le yona mabapi le poledišano ya Mphaka le Hunadi setsopolweng se? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 15.5 Diteng tša setsopolwa se di amana bjang le morero wa papadi ye? Thekga karabo ya gago ka mabaka A MABEDI. (3)
- 15.6 O nagana gore ke maikutlo afe a a ilego a aparela Mphaka le Hunadi go ya ka diteng tša setsopolwa se? Šitlela karabo ya gago ka lebaka. (2)

LE

SETSOPOLWA SA B

NTLHORE:	Wo ke moreo wa mmakgonthe. Ga go ka mo re ka se mo tanyego. Ke tla laela Lekgotla la Yunibesithi gore le phethe bjalo.
OTŠE:	Le tsebe gore ga se be a fetolwa malebana le kgopelo ya gagwe ya go ba modudi wa mo. O swanetše go tsebišwa pele a šupša tsela.
LETSOTA:	Moo ke therešo. Go seng bjalo o tla re phala ka polelo.
NTLH ORE:	Le reng le bolela bjalo ka ge nke moisa yo ke tau? Kgane le a mmoifa? Naga ye ke ya rena. Ge motho e le phure go rena o swanetše go re tšwela motse. Gape le mo a tšwago o be a šetše a tsenatsena ditaba tša naga yeo.
OTŠE:	Aowa, mong wa ka. Yeo e be e le tšhišinyo fela. Ge le sa kwane le yona ga go molato.
NTLHORE:	Ke bona ge le tshwenyega ka go hwetša mabaka a go mo raka. Mo a yago ga re tshwenyega. Segolothata ke ge mmutla o šeile tlou.
LETSOTA:	Gona re tla phetha bjalo. Se se felago se ntlaba ke gore yola Nkono le ge re mo šuthišeditše kgojana ga a fele mola ga Mphaka.

OTŠE:	Nna ke belaela gore le yena o na le mokgwa. O swanetše a be a mo utollela dikhupamarama tša rena.
NTLHORE:	Yena ke ngwana wa mobu ga a tshwenye, re tla mo ripa leleme le letelele le, gore a tle a tsebe gore kgati e otlwa ke rabadia mo. Komangkanna ke nna mo. Ge a ka fela a re: 'poo!' o tla tseba batho. Ke bona gore re phethile. Kgane le sa na le tše dingwe?
	[Letl. 99]

- 15.7 Tsopola lefelo leo le laetšago gore tikologo ke ya sebjalebja. (1)
- 15.8 Efa mohuta wa thulano ye e tšwelelago setsopolweng se. Fahlela ka lebaka. (2)
- 15.9 Bapetša sehloa le tlemollo ya lehuto tša papadi ye. Šitlela karabo ya gago ka mabaka A MARARO. (3)
- 15.10 Laetša moya wo o fokago setsopolweng se. Fahlela ka lebaka. (2)
- 15.11 Na ditiragalo tša setsopolwa se di ka bapalega sefaleng? Fahlela karabo ya gago ka mabaka A MARARO. (3)
- 15.12 A o bona sephetho sa Mphaka sa go boela Bonwatau e le sa maleba? Šitlela karabo ya gago ka mabaka A MARARO. (3)
- [25]**

GOBA

POTŠIŠO YA 16: POTŠIŠO YE TELELE

LEHUFA – P Mothupi

Laetša ka mo mongwadi a dirišitšego **thulano** ka gare ga papadi ye.

- Teori: (5)
Dintlha: (15)
Polelo e tla abelwa meputso ye mehlano: (5)
- [25]**

GOBA

POTŠIŠO YA 17: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA**LEHUFA – P Mothupi**

Bala ditsopolwa tše ka go kitimiša mahlo, tsenelelo le tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA A

- LERATO: (O *bolela ka pelo*) Ke kgale ke eme mo boemapese eupša ga go sefatanaga se se tšwelelago. (O *lebelela sešupanako sa letsogo*) Ke gore ke hlaka ka mokgwa wo etšwe monna wa ka a ena le ditaxi? Ga ke tsebe gore na o nagana bjang ge a mpona ke hlakišwa ke dinamela ka tsela ye? A o ra lenyalo? (Go *tšwelela sefatanaga sa Ntshepe*) Sefatanaga se sele se rotoga go tšwa ka Matšhitaneng, mohlomongwe se ka tla sa nnametša. A ke nape ke se emiše mohlomongwe se ka ema. (O *a emiša*) Ke na le mahlatse ka gore sese se a ema. (O *batamela kgauswi le sona*) Dumela, *buti!*
- NTSHEPE: Agee, kgaetšedi, le kae naa?
- LERATO: Molato ga o gona ge e se tšona dinamelwa tše tša go hlokwa. A ga le ye toropong?
- NTSHEPE: Aowa, kgaetšedi, ke felela ka mo Motetema. Nka no go nametša ka go bea ka kua tselengkgolo gore o emiše le tše di tšwago boJane Furse.
- LERATO: Nka leboga, buti.
- NTSHEPE: (O *mmulela lebati*) Tsena re sepele.
- LERATO: (O *tsena ka gare ebile o a tswalela*)
- NTSHEPE: (O *a mo swantšha*) Hleng o ka re ke a go tseba, kgaetšedi?
- LERATO: (O *mo lebelela ka mahlong o hwetša le yena a mo tseba*) Hao, Meneer Ntshepe, ke wena!
- NTSHEPE: (Le *yena o hwetša a mo tseba*) Ke nna, Lerato, go bjang?
- LERATO: Tšie e phala morogo, Meneer.
- NTSHEPE: O bewa ke eng gona mo?
- LERATO: (O *a sega*) Ke ra wena gore o bewa ke eng mo ka gore o motho wa Soweto?
- NTSHEPE: (Le *yena o a sega*) Nna ga ke sa le motho wa Soweto, Lerato, ke agile mo Motetema. A wena o tšwelela kae ga naga?

[Letl. 1]

- 17.1 Tsopola polelo ye e re utollelago gore Lerato ga a na boiketlo lenyalong la gagwe. (1)
- 17.2 Efa tswalano ya Lerato le Ntshepe. (1)
- 17.3 Bontšha mešomo YE MEBEDI ya ditšhupasefala. (2)
- 17.4 Ke ponelopele/tekolapejana efe ye o bago le yona mabapi le go kopana ga Ntshepe le Lerato? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 17.5 Diteng tša setsopolwa se di amana bjang le morero wa papadi ye? Thekga karabo ya gago ka mabaka A MARARO. (3)
- 17.6 O nagana gore ke maikutlo afe ao a ilego a aparela Lerato le Ntshepe go ya ka diteng tša setsopolwa se? Šitlela karabo ya gago ka lebaka. (2)

LE

SETSOPOLWA B

- NTSHEPE: (*Ka lethabo*) Moratiwa, a o be o kgolwa gore ka le lengwe la matšatši re ka iketla ka tsela ye?
- LERATO: (*O a myemyela*) Ke be ke sa kgolwe le gannyane, Moratiwa. Ke nnete gore tšhuana ye e sa hwego e leta monono. A wena o be o na le yona kgopolo yeo?
- NTSHEPE: Aowa, le nna ke be ke sa lore le gannyane. Ke gona gore ngwaga o sa nthatego selaganya ke bone wo o tlogo. Ke rena ba re kgonne mafelelong.
- LERATO: O a tseba ke gona ke thomago go ipona gore selo se ke nna. Le gona ke thoma go tlelwa ke mafolofolo bophelong. (*O rothiša megokgo*) Ga ke tsebe le gore nka go leboga ka eng, Moratiwa. Ge nkabe e se wena nkabe le gonabjale ke sa bina ka leoto le tee.
- NTSHEPE: (*O mo phumola megokgo*) Aowa, Mogatšaka, se lle hle.
- LERATO: Ke gore ga ke kgolwe gore nka tsoga ke lebetše sehlogo seo Radithekisi a bego a ntira sona.
- NTSHEPE: A re di lebale tšeo, Lerato, di fetile kgale. Nna ke no leboga ge o ile wa nkwešiša ge ke re ke a go rata. Ge nkabe o ile wa tiiša molala nkabe le gonabjale o sa le *saleslady* kua lebenkeleng la diphahlo.
- LERATO: (*O a sega*) O sa re *saleslady* ... Ga o re nkabe ke šetše ke le *sales woman*!
- NTSHEPE: (*Le yena o a sega*) Ye nngwe ya tšona tšeo, Moratiwa. Gape o be o ntlatša pelo ge o tšere mabjoko a gago o a beile pele ga lebenkele o goeletša batho o re tsenangtsenang. Gonabjale ke wena yo o morutišigadi ka mangwalo. Setšhaba se tlo thušega ka wena.

[Letl. 82]

- 17.7 Tsopola lentšu leo le laetšago gore tikologo ke ya sebjalebjae. (1)
- 17.8 Ntšha lentšu leo le laetšago gore Lerato le Ntšhepe ke monna le mosadi o be o laetše gore le bohlokwa bjang papading ye. (2)
- 17.9 Bapetša sehloa le tlemollo ya lehuto tša papadi ye. Šitlela karabo ya gago ka mabaka A MARARO. (3)
- 17.10 Laetša moya wo o fokago setsopolweng se. Fahlela ka lebaka. (2)
- 17.11 Na ditiragalo tša setsopolwa se di ka bapalega sefaleng? Fahlela karabo ya gago ka mabaka A MARARO. (3)
- 17.12 A o bona sephetho sa Ntšhepe le Lerato sa gore ba age motse e le sa maleba? Šitlela karabo ya gago ka mabaka A MARARO. (3)

[25]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 25
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80